

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso-och sjukvården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ändras. Syftet är att förbättra den nationella strategiska styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen, förbättra prognostiseringen och inriktandet av utbildningsvolymerna samt att stärka universitetens roll i styrningen av innehåll och kvalitet i utbildningen. Genom reformen stärks social- och hälsovårdsministeriets ställning när det gäller styrningen av utbildningen.

Enligt förslaget ska utbildningen av specialistläkare och specialisttandläkare i fortsättningen inte leda till examen utan vara en yrkesinriktad påbyggnadsutbildning efter en universitetsexamen. Förslaget innebär dessutom att bestämmelser om utbildningen av specialistläkare och specialisttandläkare, grunderna för antagning till utbildningen samt utbildningens längd tas in i lagen om

yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

I propositionen föreslås det vidare att en samordningssektion för den nationella utbildningen av specialistläkare och specialisttandläkare samt för den särskilda allmänläkarutbildningen inrättas vid delegationen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Samordningssektionen ska ha till uppgift att bedöma de nationella behoven av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning och särskild allmänläkarutbildning och att ta initiativ till utvecklande av utbildningarna. Samordningssektionens uppgifter anges närmare genom förordning av statsrådet. De universitet som anordnar utbildningen ska fortfarande ansvara för specialiseringsutbildningens innehåll och kvalitet och för antagningen av studerande.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2015.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Lagstiftning och praxis.....	3
Styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen: historia	3
Statsrådets förordning om specialistläkarexamen och specialisttandläkarexamen....	3
Genomförande, styrning och finansiering av specialistläkar- och specialisttand- läkarutbildningen.....	4
Lagstiftning om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården	4
1.2 Den internationella utvecklingen samt EU-lagstiftningen	5
Styrningen av specialistläkarutbildningen i Europa	6
Styrningen av specialistläkarutbildningen i de nordiska länderna	7
Styrningen av specialisttandläkarutbildningen i Europa	8
1.3 Bedömning av nuläget	8
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	10
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	11
3.1 Ekonomiska konsekvenser	11
3.2 Konsekvenser för myndigheterna	11
3.3 Samhälleliga konsekvenser	12
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	12
4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	12
4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats	12
DETALJMOTIVERING	13
1 LAGFÖRSLAG	13
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	15
3 IKRAFTTRÄDANDE	15
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	16
LAGFÖRSLAG	17
Lag om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjuk- vården	17
BILAGA	19
PARALLELLTEXT	19
Lag om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjuk- vården	19

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen: historia

Specialistläkarutbildningen övergick 1986 och specialisttandläkarutbildningen 1984 till att vara utbildningar som leder till universitetsexamen. Tidigare styrdes specialistläkarutbildningen av regionala läkarföreningar och Suomen Lääkäriliitto – Finlands Läkarförbund ry. Styrningen av specialistläkarutbildningen övertogs av myndigheterna 1960 när delegationen för medicinska specialiteter, som tillsatts av statsrådet, ansvarade för godkännandet av utbildningskraven i specialistläkarutbildningen och specialisternas rättigheter beviljades av medicinalstyrelsen. Tandläkarnas specialisering styrdes av Medicinalstyrelsens delegation för odontologiska specialiteter.

Statsrådets förordning om specialistläkarexamen och specialisttandläkarexamen

Enligt 7 § 1 mom. i universitetslagen (558/2009) kan vid universiteten avläggas lägre och högre högskoleexamina samt vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsexamina. Enligt 7 § 3 mom. i universitetslagen utfärdas närmare bestämmelser om examina som kan avläggas vid universiteten, målen för examina, studiernas uppläggning och andra grunder för studierna samt vilka examina som kan avläggas vid de olika universiteten (utbildningsansvar) genom förordning av statsrådet. Undervisnings- och kulturministeriet utfärdar genom förordning på framställning av universiteten bestämmelser om den närmare fördelningen av utbildningsansvaret mellan universiteten, om utbildningsprogram samt om vilka utbildningsprogram som finns vid varje universitet.

I statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004) föreskrivs det om de lägre och högre högskoleexamina samt vetenskapliga och konstnärliga påbyggnadsexamina

som avläggs vid universitet. Däremot föreskrivs det separat om specialistläkar- och specialisttandläkarexamina, som är yrkesinriktade påbyggnadsexamina, i statsrådets förordning om specialistläkarexamen och specialisttandläkarexamen (420/2012). I förordningen föreskrivs det om ansvaret för utbildningen av specialistläkare och specialisttandläkare, det vill säga om de universitet som ger utbildning som leder till examen för specialistläkare och specialisttandläkare. Universitet som inte nämns i förordningen får inte ordna utbildning som leder till specialistläkar- och specialisttandläkarexamina och de universitet som nämns i förordningen får inte avskaffa utbildningen utan att förordningen ändras.

Förordningen om specialistläkarexamen och specialisttandläkarexamen innehåller dessutom bestämmelser om antagning till utbildning, mål och form för utbildningen, utbildningsprogrammen och deras längd, avläggandet av examen samt utbildningens samarbetsorgan.

Utbildning som leder till specialistläkarexamen och specialisttandläkarexamen ordnas som utbildningsprogram för specialiteterna. Det finns totalt 50 utbildningsprogram (specialiteter) som leder till specialistläkarexamen och de räcker beroende på utbildningsprogram fem eller sex år. Det finns fem utbildningsprogram (specialiteter) som leder till specialisttandläkarexamen och de räcker beroende på utbildningsprogram tre eller sex år. Enligt 7 § 3 mom. i universitetslagen kan enligt statsrådets förordning (420/2012) specialistläkarexamen avläggas av den som har fått rätt eller tillstånd att i Finland utöva läkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person. Specialisttandläkarexamen kan avläggas av den som har fått rätt eller tillstånd att i Finland utöva tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person och som i huvudsyssla har arbetat som tandläkare med kliniska uppgifter i minst två år. Den som avlägger specialistläkarexamen och specialisttandläkarexamen ska under en utbildares ledning arbeta i en tjänst, befattning eller uppgift som universitetet godkännt för utbildningen inom specialiteten i tre, fem eller sex år beroende på ut-

bildningsprogram. I utbildningen ingår även teoretisk utbildning och ett riksomfattande förhör i specialiteten i fråga som universiteten ordnar i samarbete.

Genomförande, styrning och finansiering av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen

Minst hälften av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen ska fullgöras utanför universitetssjukhuset (med undantag för elva av de specialiteter som nämns i förordningen) och av denna tid minst nio månader på en hälsovårdscentral. Universitetet kan för en enskild specialitet bevilja dispens från kravet på utbildningstid som ska fullgöras utanför universitetssjukhuset, om centralsjukhusen eller andra sjukhus inte kan anvisa en utbildningsplats inom skälig tid.

Universitetet beviljar specialistläkar- och specialisttandläkarexamina i enlighet med förordningen. De ansvarar för utbildningsprogrammets innehåll och koordinerar utbildningen. Universitetet gör upp utbildningsplaner, godkänner utbildningsplatser, övervakar utbildningens kvalitet, arrangerar teoretisk kursbunden utbildning samt utarbetar och bedömer förhören för specialistläkare.

Undervisnings- och kulturministeriet sätter inte upp innehållsliga eller kvantitativa mål för den specialiseringsutbildning som utförs i servicesystemet och prognostiserar inte behoven av utbildningsvolym. Undervisnings- och kulturministeriet styr inte finansieringen av specialiseringsutbildningen genom universitetens finansieringsmodell, men universitetet får besluta om hur de använder sin basfinansiering för att ordna utbildningen.

Huvuddelen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen genomförs inom servicesystemet. Vid sidan av universitetet har också servicesystemet deltagit i kostnaderna för den teoretiska kursbunden utbildningen. Utbildningen försiggår utlokaliserad i sjukvårdsdistrikten och kommunerna. På så sätt säkerställs det att utbildningen genomförs i hela landet och att den är övergripande i fråga om diagnostisering av sjukdomar och vårdåtgärder på bas- och specialnivå. Servicesystemet sköter för sin del handledningen

av de studerande och personalutbildningen. Servicesystemet har fått finansiering med specialstatsandel för att täcka kostnader för utbildningen.

Social- och hälsovårdsministeriet finansierar specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen genom finansiering med specialstatsandel. Enligt 59—60 § i hälso- och sjukvårdslagen samt social- och hälsovårdsministeriets årliga förordning om grunderna för ersättning för läkar- och tandläkarutbildning (374/2014) kan finansiering som baserar sig på antalet examina inom specialiseringsutbildningen ges till de samkommuner för ett sjukvårdsdistrikt där det finns ett universitetssjukhus, eller till någon annan verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården baserat på det antal utbildningsmånader som universitetet eller sjukvårdsdistrikten med universitetssjukhus har godkänt. Finansiering med specialstatsandel får enligt lagen inte riktas till universitetet. I vissa fall har universitetet fått en andel av servicesystemets finansiering med specialstatsandel för teoretisk kursbunden utbildning inom specialiseringsutbildningen.

Dessutom har social- och hälsovårdsministeriet med stöd av lagen om tillfällig ändring av lagen om institutets för arbetshygien verksamhet och finansiering (1350/2004) för ett år i sänder utfärdat en förordning om anslag av statsmedel för kostnader som föranleds av utbildning av specialister inom företagshälsovården. Enligt 3 a § i förordningen kan institutet för arbetshygien betala ersättning till universitet för kostnaderna för den utbildning av specialister inom företagshälsovården som de ger.

Social- och hälsovårdsministeriet samarbetar med universitetet och servicesystemet i frågor som gäller innehållet i och utvecklingen av specialistläkarexamen. Ministeriet uppskattar också det kvantitativa utbildningsbehovet av arbetskraft i servicesystemet samt deltar i prognostiseringen av arbetskraften på social- och hälsoområdet.

Lagstiftning om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

Syftet med lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994,

nedan lagen om yrkespersoner) och förordningen (564/1994, nedan förordningen om yrkespersoner) är att främja patientsäkerheten samt kvaliteten i hälso- och sjukvårdsservicen. För patientsäkerheten och patientens rättsskydd är det viktigt att personalen inom hälso- och sjukvården är sakkunnig och kompetent. För att lagens syfte ska uppfyllas krävs det att de yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården har sådan utbildning, annan tillräcklig yrkeskompetens och andra sådana färdigheter som yrkesutövningen förutsätter.

Enligt 2 § i lagen om yrkespersoner har en legitimerad yrkesutbildad person rätt att utöva yrket och rätt att använda yrkesbeteckningen. Läkarna och tandläkarna är yrkesutbildade personer som avses i lagen om yrkespersoner. För att utöva läkar- eller tandläkaryrket och använda yrkesbeteckningen läkare, tandläkare, specialistläkare och specialisttandläkare krävs det därför legitimation i enlighet med lagen om yrkespersoner.

I 4 § i lagen om yrkespersoner föreskrivs det om legaliseringsförfarandet beträffande läkare, tandläkare, specialistläkare och specialisttandläkare. Legitimationen ger fulla rättigheter att arbeta som legitimerad läkare, tandläkare, specialistläkare eller specialisttandläkare. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården beviljar specialistläkare som har fullgjort specialistläkarutbildningen i Finland rätt att självständigt utöva specialistläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person. Likaså beviljas en specialisttandläkare som fullgjort specialisttandläkarutbildningen i Finland rätt att självständigt utöva specialisttandläkaryrket.

I 41 § i lagen om yrkespersoner föreskrivs det om delegationen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Enligt bestämmelsen tillsätter statsrådet för tre år i sänder en delegation som har till uppgift att avge utlåtanden och ta initiativ i ärenden som gäller utbildningen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, deras yrkesutövning och samarbetet mellan myndigheter. Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning och uppgifter utfärdas i förordningen om yrkespersoner inom hälso- och sjukvården.

Enligt 18 § i förordningen om yrkespersoner kallar statsrådet till den delegation som nämns i 41 § lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården högst 12 medlemmar samt en personlig suppleant för var och en. Statsrådet utser bland medlemmarna en ordförande och en vice ordförande. Medlemmarna skall företräda hälso- och sjukvårdsmyndigheterna och undervisningsmyndigheterna, de medicinska och odontologiska fakulteterna samt andra högskolor och läroanstalter som svarar för utbildningen av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Om en medlem eller en suppleant avgår eller avlider under pågående mandatperiod, kallar social- och hälsovårdsministeriet en ny medlem eller suppleant i hans ställe för den återstående mandatperioden.

Delegationen kan tillsätta sektioner för beredningen av ärendena och den skall fastställa sektionernas uppgifter. Delegationen skall höra fackorganisationerna för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt arbetsgivarintressen och övriga sakkunniga.

Enligt 19 § i förordningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är det delegationens uppgift att övervaka och koordinera ordnandet av utbildning för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, innehåll i utbildningen och utvecklingsbehoven samt att uppskatta behovet av utbildning för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt ta initiativ i denna fråga och avge utlåtanden. Delegationen skall även ta initiativ och avge utlåtanden i frågor som gäller revidering av utbildningen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt övervaka samarbetet mellan yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och mellan myndigheterna samt ta initiativ för utvecklande av samarbetet.

1.2 Den internationella utvecklingen samt EU-lagstiftningen

Ett av Europeiska unionens (EU) viktigaste syften är att avskaffa hindren för fri rörlighet för personer och tjänster mellan medlemsstaterna. För medlemsstaternas medborgares del gäller det speciellt rätten att utöva ett yrke som självständig yrkesutövare eller som an-

ställd arbetstagare i en annan medlemsstat än den där de har skaffat sig sin yrkeskompetens. I anslutning till detta möjliggör fördraget om EU:s verksamhet bland annat direktiv om ömsesidigt erkännande av examensbetyg, intyg och övriga dokument som påvisar formell behörighet.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EU om erkännande av yrkeskvalifikationer, nedan yrkeskvalifikationsdirektivet, fastställer regler enligt vilka en medlemsstat ska erkänna utbildning eller yrkeskompetens som en medborgare i unionen har skaffat i en annan medlemsstat när medlemsstaten kräver en viss yrkeskompetens för påbörjande eller utövande av ett reglerat yrke. Med reglerat yrke avses en uppgift där villkoret för att påbörja eller utöva yrket är att personen uppfyller vissa krav på yrkeskompetens som anges i lag eller förordning. Erkännandet ger en medborgare i unionen rätt att i den mottagande medlemsstaten utöva samma yrke som personen är behörig för i sin hemstat.

I lagstiftningen för erkännande av examina ingår tre olika system för erkännandet: ett allmänt system för erkännande av examina, ett system som grundar sig på erkännande av yrkeserfarenhet, det så kallade systemet för yrkeserfarenhet, och ett system för erkännande som grundar sig på harmonisering av minimikraven för utbildning, det så kallade harmoniseringssystemet. Harmoniseringssystemet kallas ibland även systemet för automatiskt erkännande eller sektorspecifikt system.

Europaparlamentet och rådet godkände hösten 2013 ändringar i yrkeskvalifikationsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/55/EU av den 20 november 2013). Avsikten med ändringarna i direktivet är att förenkla och modernisera regler som gäller rörligheten. Man ville underlätta och snabba upp erkännandeprocessen för yrkeskompetens speciellt genom ett europeiskt yrkeskort. Syftet är att förbättra systemet även ur konsumenternas synvinkel speciellt i avseenden där förslagen gäller varningar från hälsovårdsbranschen som gäller språkkunskaper och professionellt missbruk.

Ändringar har gjorts i de minimikrav på utbildning som gäller yrken som hör till harmoniseringssystemet och avsikten är att vissa

minimikrav ska uppdateras i fortsättningen genom delegerade rättsakter från kommissionen. Minimikrav på utbildningen som gäller läkare, tandläkare, provisorer, sjukskötare, barnmorskor, veterinärer och arkitekter harmoniserades för 20—30 år sedan. Det är därför meningen att moderniseringen ska motsvara utvecklingen inom dessa yrken och inom branschen.

Den artikel i direktivet som gäller utbildning av specialistläkare har utökats med en bestämmelse enligt vilken medlemsstaterna kan reglera partiella befrielser från en specialistläkarutbildning som räknas upp i bilaga V punkt 5.1.3, om den aktuella delen av utbildningen redan har fullgjorts i enlighet med en lärokurs i en annan specialiseringsutbildning som räknas upp i bilaga V punkt 5.1.3 i direktivet. En sådan befrielse (tillgodoräkning) kan motsvara högst hälften av den minsta möjliga längden på den aktuella utbildningen för specialistläkare för att kriterierna för automatiskt erkännande ska uppfyllas. Kommissionen har i fortsättningen befogenheter att utfärda delegerade rättsakter om de minsta möjliga längderna på utbildning för specialistläkarexamen som räknas upp i bilagan till direktivet. Dessutom har kommissionen behörighet att utfärda delegerade rättsakter för att ta in nya specialiteter i bilaga V.5.1.3.

Styrningen av specialistläkarutbildningen i Europa

Yrkeskvalifikationsdirektivet reglerar inte hur specialistläkarutbildningen ska ordnas i de olika medlemsstaterna. Systemen för vem som ansvarar för specialistläkarutbildningen varierar stort i olika EU- och EES-länder. Behöriga myndigheter är hälsovårdsministerier eller institutioner som är underställda dem (t.ex. Sverige, Norge, Grekland, Litauen, Luxemburg, Tjeckien, Portugal, Belgien, Rumänien, Kroatien, Polen), universitet (Finland, Italien), inrikesministerier (Schweiz), nationella läkarförbund (t.ex. Tyskland, Irland, Slovenien, Portugal, Österrike, Nederländerna) eller fackliga förvaltningsorgan som skapats för ändamålet (Förenade kungariket, delvis Irland).

Specialistläkarutbildningen ordnas som universitetsexamen endast i Finland och i Italien. I närområdet ansvarar i Estland medicinska fakulteten vid universitetet i Tartu för specialistläkarutbildningen, men det är inte en universitetsexamen och undervisningsministeriet reglerar inte utbildningen.

I alla europeiska länder är specialistläkarutbildningen en kombination av praktiskt arbete och teoretiska studier, men proportionerna mellan dem varierar. I de nordiska länderna och speciellt i Finland är den praktiska kliniska utbildningen generellt taget rätt gedigen. Direktivet ingriper inte i utbildningens innehåll annat än på ett allmänt plan och närmast i fråga om minimilängden på utbildningen. Det centrala målet för verksamheten i den europeiska specialistläkarorganisationen UEMS (Union Européenne des Médecins Spécialistes) som grundades 1958 har varit att utarbeta enhetliga rekommendationer för utbildningen. Under UEMS verkar i nuläget 41 specialitetsektioner. Utbildningen i de olika specialiteterna behandlas av nämnder (European Boards) som har utarbetat utbildningsrekommendationer för dem. Fastän rekommendationerna inte får utgöra villkor för arbetskraftens rörlighet har de inom flera specialiteter bildat en europeisk standard som utbildning jämförs med. Specialitetsektionerna inom UEMS ordnar europeiska tender för specialistläkare samt internationella kvalitetsuppföljningar av utbildningsenheterna.

Antalet läkare som specialiserar sig regleras i en stor del av de europeiska länderna. Enligt en enkät som ordnades på europeiska specialistläkarförbundets möte i oktober 2012 regleras antalet som specialiserar sig på nationell nivå åtminstone i Norge, Italien, Litauen, Irland, Slovenien, Förenade kungariket, Österrike, Nederländerna, Cypern, Polen och Kroatien samt på regional nivå i Norge, Sverige, Grekland, Belgien, Frankrike och Polen. Följande länder meddelade att antalet inte regleras: Schweiz, Luxemburg, Tjeckien, Tyskland, Malta, Israel, Portugal och Rumänien.

Styrningen av specialistläkarutbildningen i de nordiska länderna

De nordiska länderna har redan sedan 1965 en överenskommelse om en samnordisk arbetsmarknad för läkare. Avtalet har därefter fortsatt också under EU-tiden eftersom det i de nordiska länderna möjliggör erkännandet av läkarexamina som avlagts i så kallade tredje land.

I Sverige är det Socialstyrelsen som underställd Socialdepartementet ansvarar för specialistläkarutbildningen och även beviljar specialistläkarna rättigheter. Under Socialstyrelsen verkar från och med 2006 rådet för nationell specialistläkarutbildning med representanter för arbetsgivarna, universiteten, Sveriges läkarförbund och Svenska läkarsällskapet. Ett brett upplagt system för utvärdering av de enheter inom servicesystemet som ger utbildning (SPUR), som förvaltas av läkarorganisationerna och de kommunala arbetsgivarna, har länge varit i bruk i landet. De enheter som ska inspekteras betalar kostnaderna för inspektionsbesöken och resultaten publiceras regelbundet i svenska Läkartidningen.

I Danmark är det Sundhedsstyrelsen som under Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse ansvarar för specialistläkarutbildningen och som årligen fastställer antalet utbildningsplatser för varje specialitet. Här bistår ett nationellt råd för läkarnas påbyggnadsutbildning, som också har regionala förvaltningsorgan. Sundhedsstyrelsen godkänner de teoretiska kurser som ingår i specialiseringsutbildningen. En utbildningsdel på fyra veckor som gäller forskning ingår och är obligatorisk för alla.

I Norge har Helse- og omsorgsdepartementet det officiella ansvaret för specialistläkarutbildningen. Systemet förvaltas av ett nationellt råd för specialistläkarutbildningen. Ministeriet godkänner utbildningskraven för specialiteterna på rekommendationer av det nationella rådet. Den norske legeförening har en specialitetskommitté för varje specialitet som kontinuerligt utvärderar utbildningsenheterna. Varje klinik som ger utbildning ska ha en utbildningskommitté där specialistläkarna och de läkare som specialiserar sig är med. Specialistläkarutbildningen i Norge finansieras delvis av fonder, som man sedan 1960-talet har placerat medel i efter gemen-

samma beslut av läkarförbundet, arbetsgivar-
na och staten.

På Island reglerar hälsoministeriet specialiseringsutbildningen utgående från förslag av medicinska fakulteten. Fakulteten har en egen specialiseringskommitté som samarbetar med specialistläkarföreningarna. På Island kan man specialisera sig endast i några större specialiteter i det egna landet. Största delen av de isländska läkarna har hittills skaffat sig specialistläkarutbildning utomlands.

Styrningen av specialisttandläkarutbildningen i Europa

Styrningen av specialisttandläkarutbildningen har internationellt sett varierat stort. En delorsak har varit att den odontologiska utbildningen i några länder, såsom i Österrike och Italien, ännu på 1980-talet var en specialitet som blivande tandläkare specialiserade sig i efter läkarutbildningen. Numera har den odontologiska grundutbildningen i de länderna ett eget utbildningsprogram. Det finns dock inte officiell specialisttandläkarutbildning i alla europeiska länder. Också i de länderna har tandläkare visserligen vidareutbildat sig i många specialiteter, men utan att bli officiellt legitimerade. I Sverige finns det fler specialiteter än i Finland att specialisera sig i, och relativt sett fler tandläkare är specialiserade. I Norge är antalet specialiserade i samma klass som i Finland, men i Danmark är antalet mindre.

1.3 Bedömning av nuläget

Många områden för utveckling har konstaterats i specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen. Det finns anledning att förbättra prognostiseringen av utbildningsvolymerna och riktandet av utbildningen mellan specialiteterna. Det har framgått av utredningar att det finns överutbildning i vissa medicinska specialiteter medan utbildningsvolymerna bör ökas i andra specialiteter. Den regionala fördelningen bland specialistläkarna varierar stort och speciellt på de små centralsjukhusen i östra och norra Finland finns

det specialiteter där man inte fått någon alls att sköta en tjänst. Inom primärvården är specialistläkarsituationen relativt god i de största kommunerna som ligger i centrala tillväxtområden. Å andra sidan har det varit svårigheter vid all läkarrekrytering i små kommuner. Det har varit brist på specialisttandläkare i alla odontologiska specialiteter och det är stor skillnad på antalet specialisttandläkare i olika delar av landet.

Med den nuvarande styrningsstrukturen inom specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen är det svårt att få utvecklingen av utbildningen att motsvara specialiteternas utveckling och servicesystemets behov. Ur administrativ synvinkel och med tanke på utvecklingen av utbildningen är det ändamålsenligt att överföra styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen till social- och hälsovårdsministeriet som ansvarar för hälsovårdssystemet som helhet, inklusive personalen.

Det finns orsak att förbättra fördelningen av antalet studerande i olika specialiteter även genom att utveckla universitetens förfaringssätt vid urvalet av studerande till specialisering. Att utveckla antagningsförfarandet till ett riktigt urval av studerande i stället för anmälning vore en god riktning för utvecklingen. På lång sikt bör man kunna tänka sig möjligheten av en riksomfattande gemensam antagning till utbildningen för att säkerställa ett tillräckligt och balanserat antal specialistläkare och specialisttandläkare i de olika specialiteterna.

Det nuvarande systemet där universiteten ansvarar för specialiseringsutbildningen har fungerat bra med avseende på ordnandet av utbildningen, och universitetets ansvar för innehållet och kvaliteten i specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen bör ytterligare stärkas. Tidigare arbetsgrupper och utredningspersoner har konstaterat att den riksomfattande styrningen behöver ökas för att stärka den samhälleliga interaktionen, och liksom behöver bedömningen av utbildningsbehovet i samarbete med servicesystemet ökas. Samarbetet bör intensifieras även för att specialiseringsutbildningen bättre ska motsvara arbetslivet. Den riksomfattande styrningen av utbildningen bör stärkas genom att ett särskilt organ inrättas, som förut-

om att förutse det kvantitativa behovet av utbildning också är samarbetsorgan vid den kvalitativa utvecklingen av specialiseringsutbildningen.

Specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen är i nuläget en utbildning som leder till examen som regleras genom förordning av statsrådet. Systemet reagerar långsamt på behov som kan ändras snabbt, och som ändringen i servicesystemets organisationsstruktur och den medicinska utvecklingen för med sig. Det finns i nuläget 55 utbildningsprogram, alltså specialiteter, som leder till specialistläkar- och specialisttandläkarexamen. Ändringar i utbildningsprogrammen har krävt förslag av ett universitet, remissbehandling och statsrådets beslut om saken. Specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen kan till sin karaktär och det sätt på vilket den genomförs inte jämföras med universitetets övriga utbildning. Det är fråga om specialisering som erbjuds under arbetstid och som utgår från behoven i arbetslivet. Därför är det inte nödvändigt att reglera den på samma sätt som utbildning som leder till examen. Att utbildningen leder till examen är inte heller något villkor för att bli legitimerad specialistläkare eller specialisttandläkare. Det föreskrivs separat om villkoren för legitimering. Specialiseringsutbildningen kan i fortsättningen regleras genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet i stället för som i nuläget av statsrådet, vilket gör behandlingen av lagändringar snabbare.

Universitetets roll vid utveckling och kvalitetskontroll av utbildningen ska utvecklas och stärkas. För utvecklingen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen vid universiteten behövs det ännu bättre redskap och tillsyn för uppföljningen av hur utbildningen framskrider. Enligt de läkare som specialiserar sig blir kommande utmaningar och utvecklingsområden speciellt att öka inskolningen, handledningen samt planmässigheten i utbildningen. Dessutom bör utvärderingen av utbildningen utvecklas så att den bli mångsidig och täcker hela utbildningstiden. För tillfället är ett av de mest angelägna problemen att det råder brist på personal och tjänster inom utbildningen.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering ska utbildnings-

finansieringen med specialstatsandel förnyas som en del av reformen av servicesystemet. Som en del av totalrevideringen av finansieringen med specialstatsandel enligt regeringsprogrammet har social- och hälsovårdsministeriet bitt två utredningspersoner att för läkar- och tandläkarutbildningens del utröna bland annat hur specialstatsandelsersättningen bättre än i nuläget kan riktas för att motsvara behovet av olika specialiteter i olika regioner samt att motsvara arbetslivet bättre än i nuläget. Dessutom ombads utredningspersonerna att ge förslag på vad som bör beaktas när styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen överförs till social- och hälsovårdsministeriet med tanke på såväl universiteten som servicesystemet. Utredningspersonerna ombads också att beakta på vilket sätt specialstatsandelsersättningen kan styras nationellt och hur den ska fördelas enligt kostnaderna på grund av utbildningen och regionalt med tanke på behoven i arbetslivet.

Utredningspersonernas uppdrag slutade den 30 september 2013. Arbetsgruppen som berett överföringen av styrningen behandlade utredningspersonernas redogörelser och gav utifrån dem sitt eget förslag på hur finansieringen med specialstatsandel kan utvecklas. Arbetsgruppen som beredde överföringen av styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen föreslog att specialstatsandelsersättningar i fortsättningen ska kunna riktas också till universiteten och till andra organisationer som producerar specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning och som ett universitet godkänner. I nuläget föreskrivs det om utbildningsersättning i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) och i den förordning (374/2014) som årligen utfärdas med stöd av den. Förslaget att specialstatsandelsersättningen ska betalas också till universiteten kommer att beaktas i regeringens proposition till lag om ordnande av social- och hälsovård. I den föreslås det att bestämmelserna om utbetalning av specialstatsandelsersättningarna flyttas till hälso- och sjukvårdslagen. I övrigt kommer utredningspersonernas och arbetsgruppens förslag till utveckling av finansieringen med specialstatsandelsersättning i fortsättningen att behandlas i samband med beredningen av stra-

tegin för specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

I utvecklingsplanen för utbildning och forskning som statsrådet godkände den 15 december 2011 beslutades det att styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen överförs från undervisnings- och kulturministeriet till social- och hälsovårdsministeriet och att det skapas klarhet i finansieringen av utbildningen som en del av reformen av specialstatsandelsersättning för att social- och hälsovårdsministeriets möjligheter att styra specialiseringsutbildningen och dimensioneringen av den ska stärkas.

Det centrala förslaget är att det administrativa ansvaret för utbildningen överförs från undervisnings- och kulturministeriet till social- och hälsovårdsministeriet enligt utvecklingsplanen för utbildning och forskning. Specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen ska regleras i lagen om yrkespersoner och i den förordning som social- och hälsovårdsministeriet utfärdar med stöd av lagen.

Enligt förslaget ska specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen inte längre vara en utbildning som leder till examen. Utbildningen och styrningen av den ska regleras i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningarna ska i fortsättningen vara yrkesinriktade påbyggnadsutbildningar efter universitetsexamina. Närmare bestämmelser om specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet på samma sätt som i den gällande förordningen av statsrådet. Förordningen om specialistläkarexamen och specialisttandläkarexamen ska innehålla bestämmelser om antagning till utbildning, mål och form för utbildningen, utbildningsprogrammen och deras längd samt fullgörandet av utbildningen. Att de regleras genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet i stället för av statsrådet gör att de ändringar som behövs när behoven i servicesystemet ändras kan behandlas snabbare. Universiteten ska även i

fortsättningen anta studerandena och ansvara för utbildningens innehåll och kvalitet. Enligt förslaget upphävs den gällande förordningen av statsrådet om specialistläkarexamen och specialisttandläkarexamen (420/2012).

Syftet med den administrativa överföringen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen är att förbättra utbildningens kvalitet, effektivitet och samstämmighet med arbetslivet och att intensivifiera kontakten med servicesystemet, vilket främjar tillgången på tillräcklig, högklassig och likvärdig social- och hälsovårdsservice i hela landet. Det innebär i praktiken att den nationella styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen stärks och att den nationella utvecklingens kontakt med den internationella utvecklingen säkerställs bättre än tidigare. Systemet för hälso- och sjukvårdstjänster ska ha tillräckligt med kompetent personal. Målet är att vid behov också genom specialiseringsutbildning kunna svara på ändringar i servicesystemet. Att styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen stärks möjliggör även en kontinuerlig utvärdering av utbildningens utveckling enligt servicesystemets behov. Dessutom vill man genom reformen trygga en balanserad kvantitativ utveckling av olika specialiteter. Detta kräver förutom bättre prognostisering av utbildningsvolymerna också omsorgsfullare handledning av dem som antas till utbildningen och utveckling av antagningsförfarandena.

Social- och hälsovårdsministeriet ges en tydligare ställning i styrningen av utbildningen än tidigare. Överföringen av ansvaret möjliggör i framtiden även en bättre samordning i förhållande till övriga utbildningar på social- och hälsoområdet. Tack vare samordningen kan man bättre än tidigare i utbildningsskedet beakta förändringar i arbetsfördelningen mellan olika yrkesgrupper och i servicestrukturen. Universiteten ska fortfarande ha ansvaret för innehållet, kvaliteten, och antagningen av studerande till utbildningsprogrammen i specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen.

I 41 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården föreskrivs det om en delegation med uppgift att avge utlåtanden och ta initiativ i ärenden som gäller

utbildningen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, deras yrkesutövning och samarbetet mellan myndigheter. Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning.

Det föreslås att delegationen får en separat sektion som ansvarar för den riksomfattande styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen samt den särskilda allmänläkarutbildningen och för främjandet av utvecklingen av utbildningen.

Samordningssektionens medlemmar bör representera social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, det offentliga och det privata servicesystemet, alla universitet som ger de högsta medicinska och odontologiska universitetsexamina, de som fullgör specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen, branschens fackorganisationer, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt övriga viktiga intressentgrupper. Social- och hälsovårdsministeriets representant ska vara sektionens ordförande.

Inom social- och hälsovårdens förvaltningsområde pågår flera reformer som gäller ordnandet av service, och på grund av dem kommer styrningsstrukturerna sannolikt att ändras inom en nära framtid. Av den orsaken ska den riksomfattande styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen och den särskilda allmänläkarutbildningen i detta skede organiseras via en sektion i anslutning till delegationen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

Social- och hälsovårdsministeriet betalar för närvarande specialstatsandelsersättning för kostnader som uppkommer i servicesystemet på grund av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen. Reformen ändrar inte direkt de summor som ska betalas till servicesystemet. Den sektion vid delegationen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som föreslås ansvara för en riksomfattande samordning av specialistlä-

kar- och specialisttandläkarutbildningen kan i någon mån bedömas förbättra och effektivisera fördelningen av finansieringen till specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen.

Som en del av totalrevideringen av finansieringen med specialstatsandel i enlighet med regeringsprogrammet bad social- och hälsovårdsministeriet två utredningspersoner att utreda finansieringen för läkar- och tandläkarutbildningens del. Utredningspersonernas uppdrag slutade den 30 september 2013. Arbetsgruppen som beredde överföringen av styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen föreslog att finansieringen med specialstatsandel ska utvecklas så, att specialstatsandelsersättningar i fortsättningen ska kunna riktas också till universitetet och till andra organisationer som producerar specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning och som ett universitet godkänner. De ändringar i lagstiftningen som föreslås här ändrar inte i sig grunderna för beviljandet av specialstatsandelsersättning. Man ämnar emellertid föreslå ett tillägg i den lag om ordnandet av social- och hälsovården som är under beredning enligt vilket det i fortsättningen ska vara möjligt att betala specialstatsandelsersättningen även till universitetet. Till övriga delar bedöms utvecklingen av finansiering med specialstatsandel i fortsättningen mer ingående i samband med beredningen av en riksomfattande strategi för specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen utifrån utredningspersonernas och arbetsgruppens förslag.

Utöver kostnaderna för samordningssektionens verksamhet bedöms ändringen i förvaltningsområdena inte ha direkta ekonomiska konsekvenser.

3.2 Konsekvenser för myndigheterna

Enligt förslaget upphör undervisnings- och kulturministeriets ansvar som den myndighet som styr specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen och ansvaret övergår till social- och hälsovårdsministeriet. Undervisnings- och kulturministeriet deltar dock även i fortsättningen i styrningen och den strategiska utvecklingen av specialistläkar- och

specialisttandläkarutbildningen genom den samordningssektion som ska inrättas.

Att styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen övergår från undervisnings- och kulturministeriet till social- och hälsovårdsministeriet ändrar inte på det faktum att de centrala målen för utbildningen fortfarande fastställs på lagstiftningsnivå. Universitetet ansvarar även i fortsättningen för utvecklandet och säkerställandet av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningens innehåll och kvalitet. Specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen förblir en yrkesinriktad påbyggnadsutbildning på universitetsnivå. Att examensformen avskaffas skapar klarhet i specialiseringsutbildningens ställning som en arbetslivsnära utbildning efter examen på så sätt att den bildar en smidigare utbildningshelhet än tidigare.

En riksomfattande styrning av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen i sektionen vid delegationen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården förbättrar samordningen av utbildningen på riksnivå. En ökad samordning styr specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen på praktisk nivå och stöder därför såväl nivån på utbildningen som ett bättre kunnande hos de blivande specialistläkarna och specialisttandläkarna.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården beviljar personer som har fullgjort den utbildning som fastställs i lagen på samma sätt som i nuläget rätt att arbeta som specialistläkare och specialisttandläkare.

3.3 Samhälleliga konsekvenser

Social- och hälsovårdsministeriet ansvarar för att hälso- och sjukvårdens servicesystem fungerar, och därför får ministeriet genom att styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen överförs bättre möjligheter att styra det utvecklingsarbete inom specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen som universitetet ansvarar för så att det bättre motsvarar servicesystemets behov. Utvecklingen av en riksomfattande samordning av utbildningen gör det möjligt att ingripa i obalansen på läkare och tandläkare i servicesystemet mellan de olika specialiteterna och regionerna. Det är särskilt viktigt

med beaktande av den redan existerande och hotande bristen på specialistläkare och specialisttandläkare.

4 Beredningen av propositionen

4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Undervisnings- och kulturministeriet samt social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 4 maj 2012 en arbetsgrupp för att bereda en överföring av styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen från undervisnings- och kulturministeriet till social- och hälsovårdsministeriet. Arbetsgruppen hade representanter för undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, de universitet som ger medicinsk och odontologisk undervisning, Suomen Lääkäriliitto – Finlands Läkarförbund ry, Suomen hammaslääkäriliitto – Finlands tandläkarförbund ry och servicesystemet. Arbetsgruppens uppdrag var bland annat att bereda de ändringar i lagstiftningen som behövs för överföringen för båda förvaltningsområdena samt att utarbeta förslag till ändrade bestämmelser om de samarbetsstrukturer som behövs med beaktande av utbildningshelheten för hälso- och sjukvården. Arbetsgruppen avslutade sitt arbete den 31 december 2013.

4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Social- och hälsovårdsministeriet har sänt förslaget på remiss till följande: Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Helsingfors universitet, Östra Finlands universitet, Uleåborgs universitet, Tammerfors universitet, Åbo universitet, sjukvårdsdistrikten, Suomen Lääkäriliitto – Finlands Läkarförbund ry och de olika specialistläkarföreningarna, Suomen hammaslääkäriliitto – Finlands tandläkarförbund ry, Finlands specialistläkarförening rf, Suomen Medisiinariliitto – Finlands Medicinarförbund ry, Yngre läkares förening rf, Suomen Hammaslääketi-

eteen Opiskelijain liitto ry, Finlands Kommunförbund, KT Kommunarbetsgivarna och Finlands Näringsliv rf. Utlåtanden begärdes i två etapper. Arbetsgruppen som berett ärendet begärde utlåtanden om de lagförslag som var under beredning. Dessutom begärde social- och hälsovårdsministeriet utlåtanden om arbetsgruppens slutrapport med arbetsgruppens förslag till ändringar i lagstiftningen.

Alla remissinstanser understödde att utbildningen inte längre ska leda till examen och ansåg det vara bra att ansvaret för styrningen av utbildningen övergår till social- och hälsovårdsministeriet som svarar för hälsovårdsservicesystemet. Alla utlåtanden un-

derstödde också att en riksomfattande samordningssektion inrättas.

Universitetet önskade förtydliganden i arbetsfördelningen mellan dem och samordningssektionen. Man ville bland annat ha en klar skrivning om att universitetet fortfarande utser utbildarna och utbildningsplatserna samt väljer dem som ska tas in till utbildningen. Detta har beaktats i förslaget till bestämmelser.

I utlåtandena fästes det uppmärksamhet vid samordningssektionens sammansättning samt vid beredningsuppgifterna. Iakttagelserna i utlåtandena har beaktats i mån av möjlighet.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

4 §. Rätt att utöva läkar-, tandläkar-, specialistläkar- och specialisttandläkaryrket på grundval av utbildning som genomgått vid universitet. Det föreslås att 4 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården preciseras så att i stället för rätt att utöva läkar- eller tandläkaryrket på basis av utbildning i Finland beviljas rätten på basis av utbildning enligt universitetslagen (558/2009) och förordningen om universitetsexamina (794/2004). I bakgrunden ligger en världsomfattande utveckling där universitetet utvidgar sin verksamhet till andra länder. Enligt bestämmelsen legitimeras en examen som avlagts inom det finländska utbildningssystemet. En utbildning som fullgjorts i andra länder erkänns med stöd av 6 och 11 § i lagen om yrkespersoner.

I 4 § 2 mom. i lagen om yrkespersoner stryks ordet examen och ersätts med specialistläkar- eller specialisttandläkarutbildning. Avsikten är att strömlinjeforma styrningen och förvaltningen av utbildningen samt göra det möjligt att utveckla utbildningen enligt servicesystemets behov under ledning av den sektion som ska inrättas vid delegationen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Undervisnings- och kulturmini-

steriet ansvarar för regleringen av grundexamen. På så sätt innebär det att styrningsansvaret för specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen övergår till social- och hälsovårdsministeriet att specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen inte längre leder till examen. Utbildningens mål, ordnandet av utbildningen samt vilka som ger utbildningen regleras genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Universitetet ansvarar för den medicinska och odontologiska licentiatutbildningen samt för forskningen, och då är det ändamålsenligt att de även svarar för den yrkesinriktade påbyggnadsutbildningen. Universitetet ska ge intyg över slutförd specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning och på basis av det ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården fortfarande legitimera specialistläkarna och specialisttandläkarna.

Enligt 3 mom. i paragrafen ska särskild allmänläkarutbildning regleras genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Särskild allmänläkarutbildning regleras för närvarande genom förordning av statsrådet. Avsikten är att såväl den särskilda allmänläkarutbildningen som specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen i fortsättningen regleras genom samma förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

4 a §. Specialistläkarutbildning och specialisttandläkarutbildning. Specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen ska regleras i den nya 4 a §.

Enligt paragrafens 1 mom. avses med specialistläkarutbildning och specialisttandläkarutbildning utbildning efter medicine licentiatexamen eller odontologie licentiatexamen med syftet att fördjupa läkarens eller tandläkarens kompetens och expertis inom en viss specialitet samt säkerställa expertisen inom specialiteterna i hälso- och sjukvårdens servicesystem.

I 2 mom. i paragrafen ska antagningen till utbildningen regleras. Enligt bestämmelsen kan ett universitet till specialistläkarutbildningen anta en person som har fått rätt att i Finland utöva läkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person. På samma sätt kan ett universitet till specialisttandläkarutbildningen anta en person som i Finland har fått rätt att utöva tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person. Bestämmelsen motsvarar till innehållet 4 § i den nuvarande förordningen om specialistläkarexamen och specialisttandläkarexamen.

I paragrafens 3 mom. ska det föreskrivas om utbildningarnas minimilängder. I Europaparlamentets och rådets direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer (2005/36/EG) som Finland har implementerat i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1093/2007) och i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) föreskrivs det att specialistläkarutbildningen i de olika specialiteterna ska vara minst 3—5 år och specialisttandläkarutbildningen minst 3 år. I Finland fastställs det i statsrådets förordning om specialistläkarexamen och specialisttandläkarexamen att specialistläkarutbildningen är minst 5 år och specialisttandläkarutbildningen minst 3 år. Avsikten är att det huvudsakliga innehållet i förordningen ska överföras till social- och hälsovårdsministeriets förordning om specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen. Eftersom utbildningens minimilängd har en väsentlig inverkan på utbildningens kvalitet och eftersom ett reglerande trots allt inte försvagar en flexibel utveckling av utbildningens innehåll föreslås det att minimilängderna för specialistläkar- och specialisttandläkarut-

bildningen läggs till i 4 § i lagen om yrkespersoner.

Enligt bemyndigandet i paragrafens 4 mom. ska det föreskrivas om antagning till specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen, utbildningens mål och sätten att ordna den, utbildningsprogrammen och deras längd samt om avläggandet av examen genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. När det eventuellt sker snabba ändringar i behoven i servicesystemet kan förordningen på så sätt ändras genom en lättare behandling än i nuläget. Förordningen och ändringarna av den ska i fortsättningen beredas i samarbete mellan social- och hälsovårdsministeriet, samordningssektionen för specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen samt den särskilda allmänläkarutbildningen och de universitet som ger utbildningen.

41 §. Delegation. I 41 § i den gällande lagen om yrkespersoner föreskrivs det om delegationen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och dess uppgifter. I 18 och 19 § i förordningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (564/1994) finns närmare bestämmelser om delegationens sammansättning och uppgifter.

Enligt 41 § 1 mom. tillsätter statsrådet för tre år i sänder en delegation som har till uppgift att avge utlåtanden och ta initiativ i ärenden som gäller utbildningen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, deras yrkesutövning och samarbetet mellan myndigheter. Det föreslås att bestämmelsen i paragrafens 2 mom., enligt vilket närmare bestämmelser om delegationens sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning, flyttas till paragrafens 1 mom. Enligt förslaget ska 41 § 2 mom. ändras så att social- och hälsovårdsministeriet för tre år i sänder tillsätter en riksomfattande samordningssektion för specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen som verkar självständigt vid delegationen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Det ska vara samordningssektionens uppgift att bedöma de nationella behoven av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning och särskild allmänläkarutbildning samt att självständigt ta initiativ för utveckling av utbildningen. I paragrafens 2 mom. ska det enligt

förslaget skrivs in att närmare bestämmelser om sammansättning och uppgifter för den riksomfattande samordningssektionen för specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen samt för den särskilda allmänläkarutbildningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Delegationen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har som uppgift att ge utlåtanden och ta initiativ generellt om utbildning, yrkesutövning och myndigheters samarbete beträffande yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Samordningssektionens uppgift är däremot att oberoende av delegationen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården bedöma de nationella behoven av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning samt särskild allmänläkarutbildning och att självständigt ta initiativ för att utveckla specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Enligt förslaget ska närmare bestämmelser om specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet på samma sätt som i den gällande förordningen av statsrådet.

Närmare bestämmelser om sammansättningen och uppgifterna för den riksomfattande samordningssektion för specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen och den särskilda allmänläkarutbildningen som ska vara verksam vid den delegation som avses i 41 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården kommer att utfärdas i förordningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, som ska utökas med nya 19 a och 19 b §. Samordningssektionens uppgifter ska bland annat vara att bedöma och följa behoven av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning och särskild allmänläkarutbildning och att ta initiativ som gäller dem.

Samordningssektionen för specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen ska ha en ordförande och vice ordförande samt högst 18 andra medlemmar som var och en ska ha

en personlig ersättare. Medlemmarna bör representera social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, det offentliga och det privata servicesystemet, alla enheter som ger medicinsk och odontologisk utbildning, de studerande på utbildningen, fackorganisationerna i branschen samt övriga centrala intressentgrupper.

Den riksomfattande samordningssektionen för specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen samt den särskilda allmänläkarutbildningen bör bereda en riksomfattande strategi för utbildningarna som ska innehålla en bedömning av de utbildningsvolymerna som behövs för de olika specialiteterna och av utbildningens innehåll i förhållande till behoven inom social- och hälsovårdsservicesystemet samt bistå universiteten och social- och hälsovårdsministeriet vid utvärderingen av specialiseringsutbildningarna. Det ska även vara samordningssektionens uppgift att samla in uppgifter om utvecklingen beträffande antalet specialistläkare och specialisttandläkare av de regionala delegationerna och bedöma de regionala behoven av specialistläkare och specialisttandläkare. Dessutom ska samordningssektionen ta initiativ samt ge utlåtanden och rekommendationer om frågor som gäller specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen samt den särskilda allmänläkarutbildningen, samla in och förmedla information om utbildningens internationella utveckling samt komma med förslag till ändringar i förordningen om specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen samt den särskilda allmänläkarutbildningen (till exempel namn och längd på specialiteterna). Universiteten ska fortfarande ha ansvaret för innehållet, kvaliteten, och antagningen av studerande till utbildningsprogrammen inom specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen. Samordningssektionen kan vid behov tillsätta arbetsgrupper och kalla permanenta eller tillfälliga experter.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet är tryggad i 16 § 3 mom. i grundlagen. Enligt grundlagens 123 § har universiteten självstyrelse.

Innehållet i ämnen eller utbildningsprogram får inte fastställas genom förordning av statsrådet eller ett ministerium eftersom det hör till vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet enligt 16 § 3 mom. i grundlagen och universitetens självstyrelse enligt 123 § i lagen (se t.ex. GrUU 19/2004) Fastställandet av examinas mål, studiernas uppbyggnad och övriga grunder för studierna kan däremot inte anses höra till vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet. Universiteten har en i grundlagen tryggad autonomi när de sköter sin lagstadgade uppgift på det sätt som det beträffande utbildningsansvaret har preciserats i statsrådets och social- och hälsovårdsministeriets förordning.

Den föreslagna överföringen av styrningen av specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen till social- och hälsovårdsministeriet inverkar inte på universitetens självstyrelse och universiteten ansvarar fortfarande för utbildningarnas innehåll. Universiteten deltar dessutom i beredningen av bestämmelser på förordningsnivå som gäller examinas mål, studiernas uppbyggnad och övriga grunder för studierna och universitetens samarbete tillgodoses inom samordningssektionen.

Lagförslaget kan inte anses ingripa i universitetens självstyrelse som tryggas av grundlagen så att det skulle begränsa vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet. Regeringen anser därför att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av det som anförs ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) 4 och 41 §, av dem 4 § sådan den lyder i lag 312/2011, samt fogas till lagen en ny 4 a § som följer:

4 §

Rätt att utöva läkar-, tandläkar-, specialistläkar- och specialisttandläkaryrket på grundval av utbildning som genomgått vid universitet

En person som vid ett universitet som avses i universitetslagen (558/2009) har avlagt medicine licentiatexamen eller odontologie licentiatexamen beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på ansökan rätt att utöva läkar- eller tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person.

En person som slutfört specialistläkarutbildning eller specialisttandläkarutbildning som avses i 4 a § beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på ansökan rätt att utöva specialistläkar- eller specialisttandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person.

I fråga om särskild allmänläkarutbildning som avses i Europeiska unionens bestämmelser om erkännande föreskrivs genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

4 a §

Specialistläkarutbildning och specialisttandläkarutbildning

Specialistläkarutbildning och specialisttandläkarutbildning är utbildning efter en i 4 § 1 mom. avsedd medicine licentiatexamen eller odontologie licentiatexamen med syftet att fördjupa läkarens eller tandläkarens kompetens och expertis inom en viss specialitet samt att säkerställa expertisen inom speciali-

teterna i servicesystemet inom hälso- och sjukvården.

Ett i universitetslagen avsett universitet kan till specialistläkarutbildning anta en person som i Finland har fått rätt att utöva läkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person och till specialisttandläkarutbildning anta en person som i Finland har fått rätt att utöva tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person och som har arbetat med kliniska uppgifter som tandläkare i minst två år.

Specialistläkarutbildningen ordnas som ett utbildningsprogram med en minimilängd på fem år i form av handledda studier på heltid. Specialisttandläkarutbildningen ordnas som ett utbildningsprogram med en minimilängd på tre år i form av handledda studier på heltid.

Närmare bestämmelser om specialistläkarutbildningens och specialisttandläkarutbildningens samt den särskilda allmänläkarutbildningens mål, studiernas uppbyggnad, utbildningsprogram och övriga grunder för studierna samt vid vilka universitet specialistläkarutbildning och specialisttandläkarutbildning anordnas utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Förordningen bereds i samarbete med den samordningssektion som avses i 41 § 2 mom.

41 §

Delegation

Statsrådet tillsätter för tre år i sänder en delegation som har till uppgift att avge utlåtanden och ta initiativ i ärenden som gäller utbildningen för yrkesutbildade personer inom

hälso- och sjukvården, deras yrkesutövning och samarbetet mellan myndigheter. Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Social- och hälsovårdsministeriet tillsätter i anslutning till delegationen för tre år i sänder en självständig riksomfattande samordningssektion för specialistläkarutbildningen och specialisttandläkarutbildningen samt för den

särskilda allmänläkarutbildningen med uppgift att bedöma de nationella behoven av specialistläkarutbildning, specialisttandläkarutbildning och särskild allmänläkarutbildning samt att ta initiativ till utvecklande av utbildningen. Närmare bestämmelser om samordningssektionens sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 6 november 2014

Statsminister

ALEXANDER STUBB

Omsorgsminister *Susanna Huovinen*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) 4 och 41 §, av dem 4 § sådan den lyder i lag 312/2011, samt *fogas* till lagen en ny 4 a § som följer:

Gällande lydelse

4 §

Rätt att utöva läkar-, tandläkar-, specialist- och specialtandläkaryrket på grundval av utbildning som genomgått i Finland

En person som i Finland har genomgått grundutbildning som leder till läkar- eller tandläkaryrket beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på ansökan rätt att utöva läkar- eller tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person.

En person som i Finland avlagt en examen som avses i förordning av statsrådet beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på ansökan rätt att utöva specialist- eller specialtandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person.

I fråga om särskild allmänläkarutbildning som avses i Europeiska unionens bestämmelser om erkännande föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

4 §

Rätt att utöva läkar-, tandläkar-, specialistläkar- och specialisttandläkaryrket på grundval av utbildning som genomgått vid universitet

En person som *vid ett universitet som avses i universitetslagen (558/2009) har avlagt medicine licentiatexamen eller odontologie licentiatexamen* beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på ansökan rätt att utöva läkar- eller tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person.

En person som *slutfört specialistläkarutbildning eller specialisttandläkarutbildning som avses i 4 a §* beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på ansökan rätt att utöva specialistläkar- eller specialisttandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person.

I fråga om särskild allmänläkarutbildning som avses i Europeiska unionens bestämmelser om erkännande föreskrivs genom förordning av *social- och hälsovårdsministeriet*.

4 a §

Specialistläkarutbildning och specialisttandläkarutbildning

Specialistläkarutbildning och specialisttandläkarutbildning är utbildning efter en i 4 § 1 mom. avsedd medicine licentiatexamen

eller odontologie licentiatexamen med syftet att fördjupa läkarens eller tandläkarens kompetens och expertis inom en viss specialitet samt att säkerställa expertisen inom specialiteterna i servicesystemet inom hälso- och sjukvården.

Ett i universitetslagen avsett universitet kan till specialistläkarutbildning anta en person som i Finland har fått rätt att utöva läkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person och till specialisttandläkarutbildning anta en person som i Finland har fått rätt att utöva tandläkaryrket som legitimerad yrkesutbildad person och som har arbetat med kliniska uppgifter som tandläkare i minst två år.

Specialistläkarutbildningen ordnas som ett utbildningsprogram med en minimilängd på fem år i form av handledda studier på heltid. Specialisttandläkarutbildningen ordnas som ett utbildningsprogram med en minimilängd på tre år i form av handledda studier på heltid.

Närmare bestämmelser om specialistläkarutbildningens och specialisttandläkarutbildningens samt den särskilda allmänläkarutbildningens mål, studiernas uppbyggnad, utbildningsprogram och övriga grunder för studierna samt vid vilka universitet specialistläkarutbildning och specialisttandläkarutbildning anordnas utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Förordningen bereds i samarbete med den samordningssektion som avses i 41 § 2 mom.

41 §

Delegation

Statsrådet tillsätter för tre år i sänder en delegation som har till uppgift att avge utlåtanden och ta initiativ i ärenden som gäller utbildningen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, deras yrkesutövning och samarbetet mellan myndigheter.

Om delegationens sammansättning och uppgifter stadgas närmare genom förordning.

41 §

Delegation

Statsrådet tillsätter för tre år i sänder en delegation som har till uppgift att avge utlåtanden och ta initiativ i ärenden som gäller utbildningen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, deras yrkesutövning och samarbetet mellan myndigheter. *Närmare bestämmelser* om delegationens sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Social- och hälsovårdsministeriet tillsätter i anslutning till delegationen för tre år i sänder en självständig riksomfattande samordningssektion för specialistläkarutbildningen och specialisttandläkarutbildningen samt för

den särskilda allmänläkarutbildningen med uppgift att bedöma de nationella behoven av specialisläkarutbildning, specialisttandläkarutbildning och särskild allmänläkarutbildning samt att ta initiativ till utvecklande av utbildningen. Närmare bestämmelser om samordningssektionens sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .